

נותר של נייר

עשרות אלפי ספרים יוצאו למכירה השבוע לקורא העברי, עם פתיחת „שבוע הספר העברי“ רשימת ספרים מסווגת ומומלצת לקוראי „העולם הזה“ שירה, סיפורת, עיון וארץ-ישראל

פתיח

היום ייפתח בכיכרות ובמקומות מרכזיים של הערים הגדולות, כמינהג השנים הקודמות, שבוע הספר העברי, שבמהלכו יימכרו במחירים מוזלים עשרות אלפי ספרים במקור ובתרגום. בשבוע הספר אשתקד פרצה מילחמת-לבנון, כפי שלפני 16 שנה פרצה באותו שבוע-ספר מילחמת ששת-הימים. דומה שיש בכך סמל לירידת ערכו הסגולי של הספר בקרב בני עם הספר. למרות זאת ראו אור כמהלך השנה האחרונה עשרות ספרים מעולים, במקור ובתרגום, שכוּחם עומד הרבה יותר מאשר ניצחון זה או אחר בשדה-הקרב. נמר של נייר מביא כאן את רשימת הספרים המומלצים לרכישה במהלך שבוע הספר.

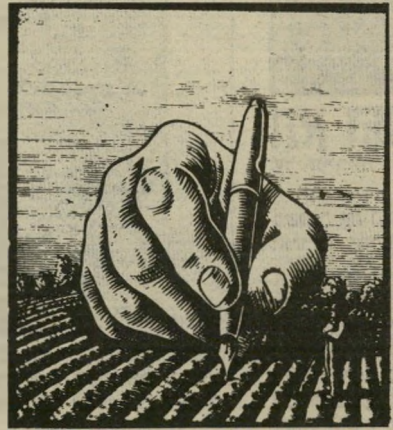
ספרות עברית

השנה האחרונה היתה שנת-מהפך בסיפורת המקורית. סדרת ספרים שראתה אור בלא יד מכוונת, כבתי-הוצאה שונים, העידה על „ההפיכה לוחשת“, שהביאה לציבור דור חדש של סופרים עבריים. בין סופרים אלה בולטים **מזישקה ברדיודי**, שסיפור חיילים שמחים ראה אור בהוצאת תרמיל. ספר זה מביא סיפורה של יחידה צבאית, בימי מילחמת יום-הכיפורים, כסיגנון כתיבה חושפני, המושפע מעט מ**פינחס שדה**. ספר אחר הוא סיפורו של **דויד מלמד**, כרס במורד קידרון, שראה אור בהוצאת ספריות פועלים. גם בסיפורו של מלמד ישנו סיפור העוסק בהשפעתה של המילחמה על הנפש. בסיפורים אחרים מפרק מלמד לגורמים כמה

חדשים כאן, אך נמלט כל עוד נפשו בו מפני טעם הקרתנות. למרות שפה ושם לא הקפידה ההוצאה על עריכה מספקת, מצוייה בנשף מסיכות עוצמה תיאורית וספרותית מרובה. כזה הוא גם קובץ סיפוריו של **יצחק בן-מרדכי**, עניינים משפחתיים. שראה אור בהוצאת יחדיו. כתיבתו של בן-מרדכי שלמה, דמויותיו תלתי-ממדיות, והעלילות הן בעלות אחיזה של ממש בקרקע החייה הישראלית. לסופרים צעירים אלה מצטרפת רשימת ספרים של סופרים ותיקים, ששניים מהם אינם עוד בחיים. סיפורו של **אביגדור המאירי**, הגוף הגאונני, שראה אור בהוצאת תרמיל, מביא סיפורים קצרים של סופר יוצא-דופן ומורד זה. סיפורים המציירים לקורא של היום את הארץ בשנות המחצית הראשונה של המאה, בעט קליל המזכיר לעיתים את כתיבתו של **יצחק בן-נר**. סופר נוסף שאינו בחיים, הוא **א"ד שפיר**, שסיפורו ראה אור תחת הכותרת כתבים בהוצאת הקיבוץ המאוחד ועם עובד. בסיפורו של שפיר קיבצו שירים, סיפורים קצרים ומסות. ספר זה הוא מן הייחודיים והבולטים שבספרים שראו אור השנה, למרות שהביקורת לא הקדישה לו תשומת לב יתרה.

סיפורו של **גרשום שלום** מברלן לירושלים, שראה אור בסדרת אופקים של עם עובד, הוא ספר בעל איכויות ספרותיות, בסיפורת שזאנר היומן והזיכרונות אינו מהחזקים בה. שלום מתאר בסיפורו את ילדותו בברלין, את ימי המילחמה העולמית הראשונה באירופה, את עלייתו ארצה, ואת התמקמותו בירושלים. כמה מתיאוריו של שלום הם בבחינת פנייסיס-פרות, שמעטים כמותן מקורות לקורא הישראלי. מבין הסופרים הוותיקים בלט השנה סיפורו של **עמוס עוז** מנורח נכונה, שראה אור בהוצאת עם עובד. בספר זה, עורך עוז חשבון נוקב של

שנות השבעים. סיפורו של יצחק לאור, מחוץ לגדר, שראה אור בהוצאת כתר, מביא סדרת סיפורים בעלי עוצמה בלתי-דגילה, סיפורים המתעדים את תהליך הפאשיזציה והאטימות של הישראלי. בינות לסיפורי לאור עולה גלריה של „יוצאי-דופן“ בחברה העכשווית. **לא מומלצים**. סופרים ותיקים רבים, שמן הסתם כבר לא נותר להם הרבה מה לומר ולכתוב, פירסמו ספרים במהלך השנה האחרונה. כזה הוא **נתן שחם**, שסיפורו עצם אל עצמו ראה אור בספריה לעם של עם עובד. בסיפורו מתאמץ שחם, פוליטרוק ספרותי לשעבר, להפוך לסולז'ניצין ישראלי, אך חסר את עוצמות התיאור של סופר רוסי גולה זה. שחם, בנהייתו אחר סולז'ניצין, אף בחר לו נושא „רוסי“ לסיפורו. **שלמה ניצן**, בסיפורו האימפריה הפרטית של זמירי - פיקאסו, שראה אור בהוצאת ספריית פועלים, ערך נסיון ספרותי להגיע אל היצרים המוסתים של ההמונים בכיכר-מלכי ישראל, ההמונים של הפגנות גנין והליכוד. בנסיינו הכושל להתמודד עם הווי הפועלים הערביים בישראל ומעבידיהם היהודיים, הוכיח

ניצן את דלות כישורו. על יצרים אחרים של ההמוני ניסה לעלות **יורם קניוק**, ברומן-הנהגה שלו היהודי האחרון, שראה אור בהוצאת ספריית פועלים והקיבוץ המאוחד. קניוק העמיס בסיפורו, בדומה לסיפורי הקודמים, טריקים ספרותיים משומשים, שבמיקרה זה נלקחו מתוך אחד מספרי **ג'נטל גראם**, רומן-הנהגה של קניוק עמוס במישפטים בלתי-גמורים מחד, ומישפטים בלתי-ערכים מאידך, ולקורא האמין שהסתכן וקרא את הספר עד תומו נותרה התיקוה, שספר זה יהיה הקניוק האחרון. השנה האחרונה גם לא הטיבה עם הסופר **אברהם ב' יהושע**, שפירסם את הרומן גירושים מאוחרים שראה אור בהוצאת הקיבוץ המאוחד. רומן זה מעיד לא במעט על כך שיהושע, שהיה מהמוכשרים ביותר ברור סופרי-המדינה, איבד מן הסתם את זימונו עם אלוהי הספרות והכישרון. בניגוד לסיפורו של קניוק כתוב ספר זה בעברית טובה ונכונה, אך הרושם הוא שיהושע מחטיא לאורך כל עמודי סיפורו את מטרותיה של הספרות.

מהדורה חדשה של סוכן הוד מלכותו מאת **דויד שחר** ראתה אור בהוצאת כנה. ספר זה, שהוא ספר של חשבונות עם אישים שונים, מגיע לאחד משיאי כחשבוני שגורר שחם עם השואן **אלי ויזל**, ששחר מאמר את שמו בסיפורו. סיפורו של שחר, לוא עבר עריכה ראוייה לשמה, תוך שחיקתם של הפרקים המשעממים ועיבויים של קטעים רבים, היה עשוי להפוך לרומן שניתן לקורא.

סופר ותיק נוסף שכשל בשנה האחרונה, וצירף ספר עבכרס לרשימת כישלונות קודמת, הוא הסופר **ס' יזר**, שהעדיף למלא את מרף הספרים, למרות התייבשות כושר היצירה שלו.

בספר פסכרומדעי שכתרתו לקורא ספרות. הספר, שראה אור בסדרת אופקים של עם עובד, הוא נסיון של סופר להתמודד עם נושאי הביקורת והכנת הספרות, וחינוך לקריאה נכונה. אך סיפורו של יזר מבלבל, חסר רגישויות, ולעיתים אף אטום ומבומבם. את רשימת הספרים הלא-מומלצים לרכישה בשבוע הספר, נועל סיפור השנתי של העיתונאי

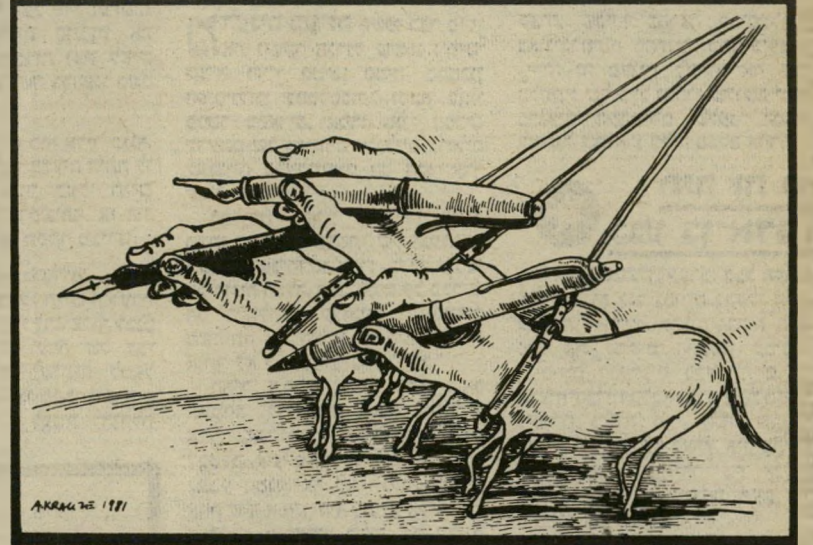
והמחבר **אהרון מגד** הגמל המעופף ודבשת הזהב, שראה אור בספריה לעם של עם עובד. בדומה לאחיו הספרותי וה„מבוגר“ ס' יזר שאף מגד לערוך חיסול חשבונות עם ביקורת הספרות בארץ, אך מגד נכשל, ומוכיח בסיפורו את היותו אסטרונוט בשמי הספרות הישראלית, קרי: מנותק לחלוטין מהשפה העברית, מהחוויה הישראלית ומהמתרחש בשנים האחרונות ביצירה לשמה.

שירה עברית

מאות סיפרי וסיפורי שירה ראו אור במהלך השנה האחרונה בעברית. הוצאתם לאור של תשעים אחוז מסיפורים אלה מומנה בידי מחבריהם, והיתה ראוייה לכימון זה, שכן סיפורים אלה אינם בעלי זכות קיום שירית כלשהי. רובם של מחזרים אלה הינם בגדר גרפומנים לשמם.

את שימונו השירה של השנה האחרונה שבר המשורר **אריה סיוון**, בקובץ שיריו אישוריים שראה אור בספריית פועלים. זהו ספר בעל רגישות שירית, של משורר מעולה, אחד ממיסדי קבוצת לקראת. הקבוצה, שחוללה מהפכה בשירה העברית כראשית שנות החמישים. בן אותו דור של סיוון הוא המשורר **יהודה עמיחי**, שוכה אשתקד בפרס ישראל על מכלול שירתו. בשנה החולפת פירסם עמיחי קובץ שירים נוסף, תחת הכותרת שעת החסד, בהוצאת שוקן. בקובץ זה שב עמיחי ומוכיח לאוהבי השירה העברית שהוא משיכמו ומעלה, מעל לכל משורר אחר בהווה הזה בשירה העברית. ילקוט שירים של המשוררת מנוחה **אסתר ראב** ראה אור בהוצאת יחדיו. שירה של ראב הינם ממיטב שירת הנשים שחוברה אי-פעם בעברית, אך רומה כי קובץ שיריה זה לא הצליח למחוק את תהליך הישכחותה של משוררת זו, ששירה מומלצים לכל.

קובץ שיריו החדש של **יורם טהרילב**, שיטאר בנינו, המשיך לבצר את מעמדו המיוחד של טהרילב בשירה הישראלית. הקובץ, שראה אור בהוצאת הקיבוץ המאוחד בעיצוב מיוחד, מביא לקורא שירים בעלי ייחוד דופן, ייחוד של שירה חסרת יומרות, שהיא בעלת עוצמה ואמינות. שני משוררים צעירים שקובצי-שירה שלהם

הקיבוץ בימי **בן-גוריון**, ראשית דעיתנו, ותיאור המיבנה הפוליטי יוצא-הדופן של שילטון **לוי אשכול**, שהיה הניגוד לכל שאר ראשי הממשלה בארץ. סיפורו של עוז מתעלה מעל לספריו הקודמים, וקיימת בו עוצמה בלתי-דגילה של מצבים ישראליים, שהסיפורת הישראלית מנעה עצמה עד כה מלטפל בהם. שני סופרים צעירים נוספים, שרומנים שלהם ראו אור במהלך השנה האחרונה, הם **אורית מורן** ו**יצחק לאור**. מורן, בסיפורה מה שגור הגורילה צריך שראה אור בהוצאת כינרת, מתארת את אותו עולם בורגני ומלוקק של רמת-השרון, עולם שקם על חורבות החלום הישראלי. מורן מצליחה להעמיד לפני הקורא את הווי התיכון וההתבגרות של ישראל בסוף

ממזוני החברה הישראלית. הוא מתאר הווי מילואים, מעט מעולמם של היורדים, והשתחת גוף המושבה בידי הבולדורדים. סופר צעיר נוסף הוא **ישראל המאירי**, שסיפורו הרביעי ראה אור בהוצאת הקיבוץ המאוחד. המאירי, שהוא כוח עולה של ממש בסיפורת העברית, מביא סדרת סיפורים בעלי איכות כתיבה מעולה, שבהם הוא מביא מהווי תל-אביב על שכונותיה, כאשר עלילתו של הסיפור המעולה שבקובץ מתרחשת בבית-חולים. בסיפור זה הוא מתאר את מותו יוצא-הדופן של חייל פצוע ואת חוויתו המינית האחרונה. **אריה סמו**, ברומן השני שלו, נשף מסיכות, שראה אור בהוצאת ספריית פועלים, מביא את סיפורו של יורד השב ארצה, מנסה לבנות לו חיים